

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE:

DE GASPERIJEVA POLITIKA ZA RAČUN
KOMINFORME
PISMO IZ JUGOSLAVIJE
LJUDSKE VISOKE ŠOLE NA DANSKEM

LETNIK VIII.

CELOVEC, SREDA, 21. JANUAR 1953

ŠTEV. 4 (555)

Churchill drugič ne gre v Ameriko

V dobro poučenih londonskih krogih izražajo prepričanje, da predsednik britanske vlade Winston Churchill ne bo spomladi ponovno odpotoval v Washington kot je imel sprva namen. Ti krogi sodijo, da nov Churchillov obisk ne bi bil primeren po nedavnih razgovorih z Eisenhowerjem. Britansko delegacijo bo, kakor pričakujejo, vodil zunanji minister Eden, ki se bo skupno s finančnim ministrom Buttlerjem udeležil razgovorov, posvečenim predvsem gospodarskim vprašanjem.

Pričakujejo, da se bo Churchill s svojega prvega potovanja v Washington in temu sledečega dopusta, na katerem se trenutno nahaja, vrnil v Veliko Britanijo 28. januarja, t. j. osem dni pred pričetkom zasedanja parlamenta. Takoj po Churchillovem povratku se bo začela v Spodnjem domu razprava o zunanji politiki in obrambi. Pričakujejo, da bo Churchill obvestil parlament o vprašanjih, o katerih je razpravljal z Eisenhowerjem v Washingtonu. Takrat bo tudi izdana dokončna odločitev o uradnem obisku britanskih ministrov v Washingtonu.

Washington. — Truman je izjavil novinarjem, da bi bilo nujno treba nadaljevati s Španijo pogajanja za ameriško-španski obrambni sporazum. To je prva oficialna izjava o razgovorih s španskimi vojaškimi predstavniki pred dvema letoma.

Eisenhower na oblasti

V nedeljo se je začelo v Washingtonu veliko slavje, uvod v ustoličenje novega predsednika: vojaški mimohod, svečani sprejemi, gala-koncerti, elitni plesi in podobno. Tri dni je trajalo, doseglo pa je svoj vrhunec včeraj, 20. t. m., ko je republikanski predsednik — po dveh desetletjih nepretrgane demokratske vladavine — prevzel oblast v Beli hiši.

Čas od izvolitve do prevzema oblasti je Eisenhower skrbno izkoristil. Imenovanje članov nove vlade, pot na Korejo, posveti z najožjimi sodelavci, sestanek z Mac Arthurjem, razgovori s Taftom in zadnje čase skorajda nepretrgani posveti in sestanki v hotelu Commodore v New Yorku, to pač kaže, da se je novoizvoljeni predsednik v času „medvladja“, ki je sledilo predsedniškim volitvam in se je stara vlada pravzaprav le še poslavljala, nova pa še več ali manj molčala, temeljito pripravljala na dan, ko bodo predsedniški posli prešli v njegove roke. Vsa njegova dejavnost v zadnjih dveh mesecih je sicer dajala veliko snovi za ugibanja in vse mogoče spekulacije, vendar pa zelo malo določnega, kar bi zanesljivo nakazovalo bodočo smer republikanske uprave ZDA. Vseeno pa je že samo nenaden obisk Churchilla, ki se je hotel z novoizvoljenim predsednikom sestati še pred objavo programa nove vlade, pokazal, da so Eisenhower in njegovi sodelavci razpravljali v tem času o va-

žnih domačih in zunanjih vprašanjih, da so postavljali gospodarska, notranje in zunanje politična načela, ki naj bi usmerjala bodočo ameriško politiko.

Težko, skorajda nemogoče je ugibati, kaj bo republikanska vladavina prinesla Združenim

državam v svetu. V svoji osmi in poslovljni poslanici ameriškega Kongresu je predsednik Truman dejal, da je ameriška politika zadnjih let doprinesla h krepitvi obrambne moči pred nevarnostjo agresije in k ohranitvi miru. Mor-da bo rešitev nalog, ki jih bo čas postavil pred novo republikansko vlado, upravičila upanje, da bo Eisenhower čez štiri leta mogel objaviti isto.

Po vztrajni borbi je zmagala pravica

Tik pred zaključkom lista izvemo, da je po uspešno dobljeni pravdi za obstoj Slovenskega šolskega društva pred Ustavnim sodiščem sedaj tudi najvišja povračilna komisija pri Vrhovnem sodišču kot zadnja instanca v pravdi za vrnitev premoženja: Podraveljske hranilnice zavrnila priziv nasprotne stranke in s tem končno razveljavila nasilni nacistični ukrep nad slovenskim združenim premoženjem. Podrobno poročilo bomo prinesli prihodnjič.

V okraju Steinacherja dalje rovarijo proti dvojezičnemu pouku

Ponovno smo že poročali o protizakonitem rovarjenju tako imenovanega društva staršev glavne šole v Velikovcu proti dvojezičnemu pouku. Poklicni hujskači, ki so se znali vsiliti na vodilna mesta, vedno spet prevpijejo trezne ljudi, da pride do „oglasnih sklepov“ proti veljavni zakoniti šolski ureditvi.

Na zadnji četrtkovi seji pa so Kuchinkovi pristaši v navzočnosti predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev g. profesorja dr. Tischlerja, ki proti vsemu početju ni črhnil niti besedice, po nesramnih napadih na deželnega glavarja, ker brani zakon, sklenili kar splošni šolski štrajk, če deželni glavar do 22. t. m. ne sprejme teh očitnih kršilcev zakona.

Pričakujemo, da se g. deželni glavar ne bo uklonil pritisku nasilnežev temveč ukrepal tako, kakor bi deželna vlada ukrepala proti vsakemu drugemu društvu, ki bi se upalo očitno kršiti zakon, red in mir.

Po najnovejših vesteh iz Velikovca je društvo staršev že prejelo negativen odgovor in zato Kuchinka ponovno sklicuje svoje trbante, da dejansko sklenejo in izvedejo protizakoniti šolski štrajk. Slovenci z ogorčenjem sledimo temu hujskaškemu početju Steinacherjevih šovinistov in bomo vestno spremljali nadaljnji razvoj.

Značilno je, da se je medtem pridružila velikovškemu hujskačem že druga občina v Steinacherjevem okraju in sicer Tinjska. Kakor znano, je to domača občina g. profesorja dr. Tischlerja.

Tudi cerkveni predstavniki poznajo dvojno mero

V zadnjem času je posebno v neodvisnem, ali bolje rečeno neonacističnem tisku, pa tudi v ÖVP-jevskih krogih bilo precej razburjenja zaradi odgovora, ki ga je poslala avstrijska zvezna vlada podpisnikom interpelacije tako imenovane „Socialne mirovne ustanove“. Ta je namreč ob božiču intervenirala pri zveznem prezidentu za pomilostitev vseh še kaznovanih nacistov. Med podpisniki je poleg VDU-jevskega prezidentskega kandidata rektorja dr. B. Breitnerja in dekana protestantske teološke fakultete na Dunaju dr. Entza značilno tudi solnograški nadškof dr. Rohrer.

Vlada je na to intervencijo, ki skuša vse zločine nekdanjih nacistov zagovarjati z nerodnimi vojnimi razmerami in jih deloma sploh zanikati, odgovorila, da „je po božični amnestiji 1952 le še okoli sto kazenskih pripornikov, ki so jih ljudska sodišča zaradi njihovih zločinov obsodila na več let pripora“ in konča svoj odgovor: „Če se intervenjenti upajo, da pri razloženih razmerah zahtevajo povrnitev k pravni ideji, potem so zašli močno s tira. Prav v Avstriji se gotovo nihče ne sme pritoževati nad pomanjkanjem človeškega obravnavanja zgolj političnih zablod. Zvezni prezident in zvezna vlada zato gotovo nista dala nobenega povoda za tak žaljiv poziv, ki vzbuja sum, da interpelanti Avstrije ne gledajo kot pravne države. Nasprotno bi bilo vsaki pravni ideji v obraz, če bi bile zaradi težkih zločinov proti človečnosti obsojene osebe, še preden so odsedele majhen del pravične kazni, na splošno pomilostene.“

Ta nepričakovano odločni odgovor vlade je izzval, kakor omenjeno, predvsem v bivših nacističnih krogih precejšnje razburjenje, še posebno pa se je čutil prizadetega solnograški nadškof dr. Rohrer. Zato je v svoj zagovor dal nato objaviti v tisku besedilo tozadevne interpelacije, ki jo imenuje prošnja za „dejanje posebne upravne in pomilostitvene pripravljenosti nasproti tako trdo prizadetim obsojencem in predvsem njihovim družinam“ in ki po njegovem predstavlja „povrnitev naše državne politike k pravni ideji“. V dolgi interpelaciji podpisniki skušajo po tem objavljenem besedilu prikazati vse zločine nacistov v človeško razumljivi luči in jih po možnosti sploh zanikati. Tako je večina obsojencev po tej interpelaciji morila zgolj na povelje, kar je

v očeh ljudstva bil le „silobran“; posebno zločine v zadnjih časih vojne ni smatrati kot zločine, temveč so ta dejanja izvirala iz namena, da ščitijo lastne ljudi pred tujimi zločinskimi elementi; tudi moritve pri vojnih operacijah niso moritve temveč doprinos k obrambi dežele; interpelacija se nadalje zavzema še za člane nekdanjega gestapa, ki seveda prav tako s priporniki niso ravnali ostreje kot je to delala policija v vseh časih. S tako utemeljitvijo končno zahtevajo podpisniki od prezidenta pomilostitev vseh političnih pripornikov, ki naj s tem dejanjem da zavezniki silam evropski zgled.

O tem v tisku objavljenem zagovoru je, ko so se za užaljenega nadškofa zavzeli še ÖVP-jevski veljaki na Predarlskem in solnograški deželni glavar, razpravljali na svoji seji dne 13. t. m. ministrski svet, ki je ugotovil, da

Rohrerjevega po APA napovedanega pisma še ni prejel, da pa kljub temu ugotavlja, da so v objavljenem pismu značilno izpuščenih nadvse bistveni deli. Tako je izpuščen predvsem tisti del interpelacije, ki označuje KZ-lerje, ki so se izbili iz KZ-a Mauthausen kot „večinoma najtežje kaznovane kriminalne zločince“.

Kakor znano so bili v KZ-u Mauthausen zaprti v tistem času tudi zvezni kancler dr. h. c. ing. Figl, bivši prosvetni minister dr. Hurdes in namestnik dunajskega župana dr. Weinberger. Pridružujemo se tisku, ki je mnenja, da je pač stvar prizadetih ÖVP-jevskih politikov samih, kako se bodo pobotali s svojim užaljenim škofom.

Nas zanima ves spor z druge strani: Mimo dejstva, da so bili med omenjenimi KZ-lerji v Mauthausenu tudi številni naši ljudje kot

Nacisti - nevarnost za zapadnonemško republiko

Glede na aretacijo skupine bivših vodilnih nacistov v Zapadni Nemčiji, katerih zaroto so nedavno odkrile angleške zasedbene oblasti in ki so se hoteli polastiti oblasti v Zapadni Nemčiji, je britanski visoki komisar Kirkpatrick izjavil, da so udeleženci v tej zaroti skušali prodreti v vrste svobodne demokratske stranke, organizacije beguncev in nemške stranke.

Britanski krogi v Bonnu so sporočili, da so imeli aretirani nacisti zvezo med seboj in z drugimi osebami ter z inozemstvom in da so sistematično skušali vriniti nacistično v stranko svobodnih demokratov, nemško stranko in blok beguncev, da bi zavladali nad njimi in po njih pripravili državni udar. Vodja te skupine je dr. Naumann, sicer poslovodja tvrdke „Luft Import-Export“ v Düsseldorfu.

Krščansko-demokratski krogi okoli Adenauerja govore, da je šlo pri aretiranih nacistih za delavnost proti zahodnim državam, in računajo, da so imele zveze z Rusi. Zastopniki socialdemokratske stranke opozarjajo, da grozi nevarnost za zapadnonemško republiko od neofašističnih elementov. Že prej so opozarjali na to nevarnost in obžalujejo, da je moral

še okupator odkriti zaroto. Zveza nemških sindikatov pozdravlja ukrepe, ki so bili storjeni in pripominja, da je po svojih zastopnikih opozarjala vlado na nevarnost pred bivšimi nacisti. Skoraj vsi zapadnonemški časniki priobčujejo komentarje o tem dogodku.

Bonnski opazovalci se še vedno vprašujejo, kaj je pravi vzrok nenadnega britanskega koraka. Eni menijo, da so Britanci hoteli na ta način opozoriti predsednika vlade Adenauerja, da je Nemčija še vedno pod okupacijskim statutom in da je treba le malo, pa se bo začel ta statut spet izvajati. Večina pa se strinja v tem, da so Britanci zares odkrili začetke zelo resne nacistične zarote.

V Nemčiji imajo deset in deset, če ne celo sto in sto raznih desničarskih in neonacističnih skupin in krožkov. Ustanovljene so bile celo stranke. Toda nobena izmed njih sama na sebi ni pomenila nevarnosti za Zapadno Nemčijo ali za 400.000 okupacijskih vojakov v tej državi. Dejstvo, da so od sedmih oseb štiri prišli v Hamburgu, govori, da so nacisti iz Naumannovega tabora tvorili nedvomno jedro gibanja za zbiranje starih nacistov.

n. pr. oba brata dr. Jelen, Glinik iz Smarjete in da je prav zadnje dni tam izgubil svoje življenje ugledni naš prosvetlaš Rutar iz Žitare vesi, vprašujemo: Kje je bil danes za pravico tako zaskrbljeni škof dr. Rohrer tedaj, ko so „njegovi nedolžni nacisti“ zločinsko izseljevali stotine nedolžnih njegovih slovenskih vernikov in jih z družinami vred poglani v največje trpljenje? Kje je bil, ko so konfirirali z njegovim privoljenjem naše zasluzne duhovnike? Bil je, čeravno ne podpisan — tako je dejal izseljenec iz Roža — med avstrijskimi škofi, ki so z Hitlerjevimi prihodom pozdravili „uresničitev stoletnih sanj nemškega naroda!“ Koroški Slovenci vemo, da je bil prav on tisti, ki je samovoljno razširil predpis njegovega „nedolžnega gestapa“ o uvedbi nemškega bogoslužja v Mežiški dolini tudi na vse slovenske župnije ostale krške škofije! Zakaj končno danes nadškof dr. Rohrer ne interpelira — tako se vprašujejo naši izseljenci — tudi za priznanje pravice nacističnim žrtvam, ko je že tako zavzet za pravico nacističnih zločincev? Vse kaže, da velja pač tudi pri cerkvenih predstavnikih dvojna mera: Ena za Nemce, druga pa za „tuje elemente“. Njegov naslednik na krškem prestolu je to prav tako potrdil 14. aprila 1946, ko je za „slovenske“ žrtve nacizma prepovedal mašo, za „nemške“ pa jo je bral sam. Naši izseljenci in žrtve nacizma bodo na to gotovo mislili tudi pri volitvah in kljub pozivu „prvega izseljenca“ ne bodo glasovali za Kadrasovo Družbo Steinacherja!

Slovenski duhovniki pozdravljajo sestanek škofov z maršalom Titom

Nedavni sestanek med maršalom Titom in katoliškimi škofi je pokazal, da bo sedaj, ko se Vatikan ne more direktno po svojih predstavnikih vmešavati v notranje življenje Jugoslavije, laže prišlo do končne ureditve razmerja med državo in katoliško cerkvijo. Dokler je imel Vatikan v Beogradu svojega zastopnika, je znal na vse načine preprečevati tako ureditev, ki bi bila koristna za obe strani. Druge cerkve v Jugoslaviji, n. pr. pravoslavna, mohamedanska itd. so se že davno znale sporazumeti z ljudsko oblastjo, to pa zlasti zato, ker niso bile odvisne od ukazov in spletkerjenj od zunaj.

Sestanek škofov z maršalom Titom je naletel tudi v katoliških krogih Slovenije na ugoden odmev. Pošteni katoliški duhovniki so že dolgo časa vedeli, da nasprotuje ureditvi sožitja med državo in cerkvijo edino Vatikan, ker se boji, da bi se pri duhovnikih okrepila domovinska zavest. Zato so z veseljem pozdravili vest, da so se škofje odzvali maršalu Titu na neposredne razgovore.

Predsednik stanovskega društva katoliških duhovnikov Slovenije župnik Matija Medvešček je v razgovoru z dopisnikom Tanjuga izjavil, da pozdravlja ta sestanek. Prepričan je, da ga pozdravljajo vsi člani Cirilmetodijskega društva. Zelo sem zadovoljen, je poudaril, in prepričan sem, da se bo stvar uredila v korist obeh strani.

Znani slovenski pisatelj, župnik Fran Finžgar, je izjavil: „To je pot, po kateri bo prej ali slej prišlo do sporazuma. Naravno je, da

mora biti vera svobodna, kakor to tudi določa naša Ustava, toda vedeti tudi moramo, da je treba z državo sodelovati.“

Profesor teološke fakultete v Ljubljani, dr. Janez Janžekovič, je izrazil svoje veselje nad tem, da je prišlo do sestanka med maršalom Titom in škofi. Upam, da bo sedaj zares prišlo do rešitve vprašanja medsebojnih odnosov med državo in cerkvijo. Prav nič ni potrebno, da v tem sporazumevanju posreduje nekdo tretji, če je na obeh straneh dobra volja.

De Gasperijeva politika za račun kominforme

Kaj je skušal doseči „predstavnik“ in goveči zagovornik Združene Evrope De Gasperi za zblizanje evropskih držav v Atenah? Te dni besedičijo italijanski časopisi mnogokaj o vznemirjenosti v Beogradu. Toda za vznemirjenost prav zares ni bilo povoda, saj solidnih stikov, ki vežejo jugoslovanske narode s Turki in Grki, ni želela samo Jugoslavija. Vse to je pač zelo preprosto in jasno. Ni pa nikakor jasno in razumljivo, zakaj je Italiji prav utrjevanje miru na Balkanu tako zelo na poti.

O pravem smislu grškega potovanja De Gasperija je italijanski tisk odkrito pisal, da je njegov namen izolirati Jugoslavijo. V Rimu se pač še niso odrekli imperialističnim željam po nekakšnem rimskem „varuštvo“ nad „manjvrednimi“ Balkanci. Toda ti poskusi vnašanja razdora med balkanske narode, ki so trdno odločeni braniti svojo neodvisnost in svobodo, so klavrno propadli, saj se iskrene prijateljske vezi med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo dnevno poglobljajo in utrjujejo, in danes ni več države na Balkanu, ki bi pristala na kakršno koli rimsko varuštvo.

Da dela Italija za kominformovski račun,

tega De Gasperi seveda ni obesil na veliki zvon. Toda na atenski tiskovni konferenci mu je vendarle ušla opazka, da se Italija nikakor ne bi vmešavala, če bi napadla Jugoslavijo kakšna balkanska država. Tiste balkanske države, ki bi lahko napadle Jugoslavijo, so lahko samo — Bolgarija, Madžarska in Romunija. Te tri države so podjarmljene satelitske države, ki ne odločajo samostojno niti o najbolj neznatnih domačih zadevah, kaj šele o vojni in miru!

Če namreč govori De Gasperi o tem, da se Italija ne bo vmešavala v tako vojno med Jugoslavijo in kakšno balkansko državo, hoče govoriti kot član atlantske skupnosti in morda celo nekako v njenem imenu. Toda — na njegovo nesrečo — se je prav zadnje čase visoko dvignil ugled Jugoslavije tudi med zapadnimi vlada, učinkoviti rezultati zblizanja med jugoslovanskimi narodi, Turki in Grki pa so zopet do kraja razbili kleveto, češ, da se Jugoslavija z nikomer hoče sporazumeti. Tu je glavni razlog degasperijeve ofenzive proti zblizavanju na Balkanu. Zato je jasno, da je italijanska politika le voda na mlin morebitnemu napadalcu.

PO ŠIRNEM SVETU

Tel Aviv. — Po obvestilih iz dobro obveščanih krogov so zadnje tedne prijeli v Moskvi, Leningradu in Kijevu nad sto židov. Med aretiranimi so razen zdravnikov, inženirji in visoki državni uradniki. Družine aretiranih so preselili neznano kam. Zvedelo se je tudi, da so odpuščeni vsi židovski funkcionarji iz sovjetske varnostne službe.

Stockholm. — Po otvoritvi novega zasedanja švedskega parlamenta je sporočil kralj Gustav Adolf v prestolnem govoru, da bo Švedska začela proizvajati atomsko energijo. Na Švedskem so našli ležišča urana. Kralj je nadalje dejal, da bo Švedska ojačila svojo obrambo, da pa bodo vendarle socialne reforme imele prednost v novem proračunu.

Vabimo

vse rojake in prijatelje na

Slovenski ples

ki bo na Svečnico, v ponedeljek, dne 2. februarja 1953, ob 8. uri zvečer v veliki dvorani in stranskih prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Častno pokroviteljstvo prireditve sta prevzela g. deželni glavar Ferdinand Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik g. Mitja Vošnjak.

Sodelovali bosta dve godbi, domača in moderna, v programu pa bo še kako veselo presenečenje. — Za jedi in pijače bosta skrbeli dobra kuhinja in klet.

Pripravljali odbor

Konec borbe - le še glasovi!

Nemalo so se začudili maloštevilni bralci „Slovenskega borca“ ko jim je te dni pošta dostavila kar brez posebnega naročila nov slovenski listič (seveda samo po jeziku, v katerem piše). Na prvi pogled bi ga človek imel za novo glasilo KDS in šele ko si preletel vrstice in stolpce, si opazil, da je sorodnik in naslednik starega, že davno umirajočega in končno umrlega „borčiča“.

Pa je le čudno dosledna vzporednost kominformovske politike v velikem kakor v malem merilu. Kot se je preživel — ali bolje: preživotal — Levi blok in je iz njega nastala LO (Ljudska opozicija ali Limanica za Osle) tako je tudi že docela zgubil svojo nikdar premočno privlačno silo „Slovenski borec“. V svoji smrtni uri pa je rodil s stalinsko zvestobo prevzeto in v slovenščino prevedeno kopijo dunajske kominformovske „Volksstimme“ — „Ljudski glas“, listič, ki se na vse kriplje želi obdržati vsaj pri dosedanjih pičlih bralcih „Borca“ (tako nekako vsekakor sam jokavo piše v svojem uvodniku na drugi strani).

Se nekaj je zanimivo in očitno ob prenehanju izhajanja „Slovenskega borca“ in rojstvu „Ljudskega glasu“. Čeprav gre samo za ime prejšnjega in sedanjega, a enako zakotnega lističa, je vendar nekoliko povedano v teh dveh imenih, da se koroški kominformisti odsele in mislijo več „borec“ (boriti) za interese koroških Slovencev, marveč želijo samo še pridobiti njihove (Ljudske) glasove. Pa gotovo ne bo preveč oslov, ki se bodo dali ujeti na njihove limanice.

Sad divjega zakona

Pred kratkim smo opozorili slovensko javnost na značilno dejstvo, da so razbijaškemu nastopu belogardistov in njihove Krščanske demokratske stranke najbolj z veseljem zaploskali taki ljudje, ki bi bili užaljeni, če bi jim kdo skušal podtikati, da so prijatelji Slovencev. Prevedli in objavili smo le nekaj odlomkov iz „Kleine Zeitung“ kot dokaz, kako iskreno, se ti ljudje veselijo, da je dr. Tischler ostal gluhi in trmast celo napram svojim lastnim pristašam, ki so mu dokazovali, da bi mogli Slovenci le s skupnim volilnim nastopom doseči zastopstvo v deželni zbor. „Kleine Zeitung“ in njej sorodni krogi so se zelo bali takega enotnega nastopa Slovencev. Kakor mora sta jih še do nedavnega tlačila misel in spomin na predlanski uspeh slovenskih kmetov, ki so v volilni skupnosti lahko dosegli svoje zastopstvo v kmetijski zbornici. Tem ljudem okrog „Kleine Zeitung“ je sedaj vidno odleglo. S Tischlerjevo kandidaturo so dosegli to, kar so želeli. Zato ni čudno, da

ga sedaj povzdigujejo v nebo in mu pojejo hvalnice.

Bralcem je znano, da je „Kleine Zeitung“ že mnogo prej, preden je ožje vodstvo Narodnega sveta sploh razkriilo svoje karte, izbletala „da Narodni svet, ki so ga ustanovili „heimatfreie“ Slovenci, ne bo hotel sprejeti predloga DF za volilno skupnost“. Zato smo izrazili mnenje, da obstoje tesne vezi med NS in temi krogi. Vendar pa smo mislili, da so to bolj duhovne vezi, le nekaka medsebojna ljubezen na daljavo ali nekaj takega kakor daljnje sosedstvo. Pa smo se zmotili. Te vezi so namreč mnogo tesnejše, niso le duhovne, marveč tudi telesne. Kakor med pravimi zakonci, čeprav bo morda kdo rekel, da je to kvečjemu divji zakon brez gospodovega žegna.

Nekega dne pred nedavnim — smo jih zalotili v objemu. Sicer ne v zakonski postelji, vendar pa v skritem kotičku celovške kavarne. In to samega gospoda profesorja Jožefa Tischlerja in celovškega zastopnika „Kleine Zeitung“. Ker sta pri priči onemela in so se jima

Vprašujemo: Komu in zakaj je poslal g. dr. Tischler dne 3. 8. 1948 svoj življenjepis in življenjepis dr. Vinka Zwittera? Slovensko javnost bi odgovor zelo zanimal!

Koroškem. Po zanesljivih zgodovinskih virih je trg, ki ga je ob svojih žuljih zgradilo ljudstvo, pred nekakimi 700 leti dobil ime po tujih, ljudstvu sovražnih graščakih von Gutenstein. Sedaj, v Titovi Jugoslaviji, pa se je stari trg Guštanj z novimi zidavami številnih stanovanjskih hiš, prizidavanji in novimi gradnjami v železarni in zidanim velikih stanovanjskih blokov na Ravnah ali Čečovu že toliko spremenil, da res ne kaže, da bi se z delom rok slovenskega delovnega ljudstva popolnoma prenovljeni trg, sedaj že mesto, še vedno imenoval po tujem graščaku, ki je nekoč naše ljudstvo gotovo samo izkoristil in izžemal. Zakaj pa se je preimenoval ravno v Ravne? Trdo ob trgu proti jugu je lepa nanašena ravnina z bivšim gradom, s Čečovjem in državnim posestvom Javornik. Ta ravnina, razdeljena po hudourniku na tri dele, se že od nekdaj imenuje Ravne, tudi bivši grad, v katerem smo do zdaj imeli gimnazijo, se je prav tako imenoval Ravne. In končno je še železarna od nekdaj nosila isto ime.

Zakaj pa pridevek „na Koroškem“? Ej, saj smo ponosni, da smo del Koroške, priznane zibelke slovenstva. Da teče danes državna meja sredi čez deželo je pač obstoječe dejstvo, pa čeprav zgodovinska krivica.

Pa še mnogo drugih sprememb je poročati iz našega mesta Ravne na Koroškem. Veliko poslo-

pje gimnazije na Ravnah je že dograjeno in se pouk vseh osmih razredov vrši že v novem poslopju. V železarni so podrli staro upravno poslopje s pisarnami, da so mogli zgraditi na tem mestu novo veliko jeklarino s celo vrsto najmodernejših električnih peči, manjših in velikih, za proizvodnjo najrazličnejših vrst specialnega jekla. Na Čečovu-Ravnah so nastali novi bloki stanovanj za delavce in nameščence železarne. Dograjen je tudi že sindikalni „Dom železarjev“, v katerem bodo prostorne, svetle in sodobno urejene sobe za gostilno in veliko kavarno ter dvorana za večje družabne prireditve.

Vse to pa končno tudi vedo in bi lahko povedali vsi oni domačini rodom iz Mežiške doline, ki sedaj bivajo v Pliberku, Velikovu, Celovcu in drugod na Koroškem in ki so lansko leto prišli k nam na obisk. Povedo lahko, da gre pri nas razvoj naprej in navzgor.

Pomirjenji pa naj bodo tudi tisti, ki so se do zdaj verjeli lažem o preganjanju vere pri nas v Jugoslaviji. Na Ravnah župnikuje sedaj Jaroš Kotnik, domačin iz znane rodbine narodno zavedne slovenske vasi Dobrije pri Ravnah. Ljubezni in nadarjeni župnik g. Jaroš Kotnik pa bo lahko še nadalje vršil nemoteno svoj duhovniški poklic na Ravnah, pa četudi sta morala zapustiti nado državo Jugoslavijo „dva nesrečna Italijana“ kakor poje stara ljudska pesem), bivša zastopnika Vatikana v Beogradu. Se pokaditi bi morali z tema dvema, je dejal neki izkušeni kmečki človek ter pristavil, da „dela italijanska gospoda samo zdrabo po svetu“ in da v zadnjih sto letih menda nobena druga država na svetu ni vodila toliko

nosovi še bolj povsesili, nismo slišali, o čem sta kovala načrte. Verjetno o tem, kako bosta v bodoče lovila volivce na lim. Videli pa smo njuno zadržano in pa bojazen v splašenih očeh, da „Vestnik“ ne bo znal držati jezika za zobmi in da bo ljudstvu povedal, s kom se družijo in na tiem sestaja predsednik Narodnega sveta in posebljeni program Krščanske demokratske stranke. Škoda, da ne nosimo vedno fotoaparata s seboj, lahko bi bili postregli bralcem s čedno spominsko sličico, ki bi tudi najbolj nevernemu Tomažu zgovorno pričala, čigavih staršev dete je Tischlerjeva Krščanska emigrantska stranka... Kako že pravi ljudski pregovor? Povej mi, s kom se družiš in povedel Ti, bom kdo si. Ta pregovor drži.

Na drugem koncu Koroške, v Žvabeku, je bilo v nedeljo ÖVP-jevo zborovanje. Govoril je bivši nacist ing. Maierhofer. Za ÖVP seveda. Toda ne samo za svojo ÖVP, marveč tudi za ono v Mohorjevi hiši. Profesorja Tischlerja gospod inženir kar prehvaliti ni mogel. Kdor že ne more ali noče voliti Steinerjeve direktne, naj ga podpre vsaj preko Krščanske demokratske stranke. Tako bosta volk sit in koza cela. Ljudje so se čudili, da dela govornik kar za obe stranki naenkrat propagando, zlasti tisti, ki do nedelje še niso verjeli, da je Kadrasova KDS res samo Steinerjeva podružnica. Bivši sodelavec v Maier Kaibitchevem štabu „Zur Festigung des deutschen Volkstums“ pa je sedaj jasno potrdil, da je KDS sad divjega, zelo divjega zakona.

Pismo iz Jugoslavije:

Kako je pri nas

Ne bo dolgo, pa bosta pretekli dve leti, kar sem za Slovenski vestnik napisal članek z istim naslovom. Te dni, ko smo delali letne pregledne o stotjenem delu, sem se zopet spomnil na ta članek, ki je, kakor sem pozneje zvedel, vzbudil precej zanimanja.

Preden sem se odločil za ta moj drugi članek pod naslovom „Kako je pri nas“, sem se vprašal, če se je v poldrugem letu res toliko spremenilo, da se spet izplača pisati o tem.

Pa še koliko se je v tem kratkem času zopet spremenilo pri nas? Kje pri nas? No, zadnjič sem pisal o Guštanju, pa tudi danes nameravam pisati o Guštanju, ker je pač tudi na Koroškem — samo tostran državne meje — pa še o drugih krajih, ki morda zanimajo bralce Slovenskega vestnika.

Hkrati z novo upravno razdelitvijo Slovenije je Ljudska skupščina LRS proglasila Guštanj za mesto. Prejšnji krajevni ljudski odbor je postal mestni ljudski odbor. Predsednik, bivši španski borec in delavec, sedaj pa nameščenev v železarni, ter tajnik nove mestne občine sta oba domačina in sta zadnja leta dobro gospodarila. Zato smo ju na volitvah meseca decembra lani z veliko večino ponovno izvolili na predsedniško, odnosno tajniško mesto naše občine.

Ne le da je naš bivši trg postal mesto, na predlog domačinov je Ljudska skupščina tudi sklenila, da se Guštanj preimenuje v mesto Ravne na

vonj, napadalnih namreč, kot ravno Italija. Da jih naštejemo samo nekaj: v novejšem času kar dvakrat proti Abesiniji, leta 1912 proti Turčiji, da bi ji ugrabila Tripolis, 1915—1918 proti Avstriji, med zadnjo svetovno vojno pa proti Albaniji, Grčiji, Franciji ter proti stari Jugoslaviji. V vseh teh vojnah pa je prav rimska cerkev vedno molila za zmago italijanskega imperializma in blagoslovljala italijansko orožje. No, italijanski papež in škofje so obračali bog in preprosti italijanski vojak pa sta obrnila drugače! — Sedaj pa tam v Trstu spet izzivajo, rovarijo in delajo nemir isti ljudje, in kdo pri vsem tem spet pridno pomaga ter vliva olje na žerjavico, menda ni treba posebej poudarjati, saj ve vsak, ki zna samostojno misliti.

Sedaj sem pa o tej stvari toliko napisal, kakor da bi bila to bogve kaj sprememba pri nas, kar pa dejansko ni. — Življenje teče mirno, vendar pa živo dalje in zelo verjetno je, da bomo ob koncu letošnjega leta spet lahko govorili o velikih spremembah v Jugoslaviji. Kar se pri nas spreminja, se spreminja vse na bolje. To pa mora končno koristiti posredno tudi sosedni Avstriji, zlasti pa našim bratom na Koroškem.

Se neka sprememba se je zgodila, ta pa le v mojem osebnem življenju. Uspoštevač enakopravnost žena z moškimi v FLRJ sem se ženi na lju-bo preselil v Maribor. Zato pa hočem prihodnjič napisati nekaj o našem Mariboru, ki v marsičem spominja na Celovec. Mislim, da bom — brez vsake samohvale — lahko povedal marsikaj lepega in zanimivega tudi o Mariboru.

Janko Gačnik

KOLENDAR

Sreda, 21. januar: Neža, devica
 Četrtek, 22. januar: Vincencij
 Petek, 23. januar: Zaroka Dev. Marije

SPOMINSKI DNEVI

- 21. 1. 1924 — Umrli v Gorkih Vladimir Iljič Ulanov Lenin — 1944 Razbita blokada Leningrada, ki je trajala od 10. septembra 1941.
- 22. 1. 1942 — Šentjernejska noč v Novem Sadu, madžarski fašisti so izvršili pokolj Srbov.
- 23. 1. 1878 — Rojen na Vinici pesnik Oton Župančič.

Zvabek

Minulo nedeljo je prvi agitator snubil volivce za glasove pri prihodnjih volitvah. V gostilni pri Hafnerju so napovedali zborovanje ÖVP-ja, na katero je prišel kot govornik ing. Meierhofer. Z največjim trudom so spravili le zelo pičlo število ljudi na shod in so po nekaterih šli celo z avtom, ker bi drugače ostali doma. Po svojem slavospevu ÖVP-ju, ki si v letih svojega merodajnega vpliva v avstrijski vladi nikakor ni spletel lavorik, je skušal govornik razčleniti druge stranke, kjer je SPÖ-ju in VdU-ju privoščil celo nekoliko milejšo sodbo, dočim se je iz nerazumljivega strahu in sovraštva krčevito zaganjal v Demokratično fronto delovnega ljudstva pač pa je na drugi strani zapel iskren slavospev KLS-ovski Krščanski demokrati stranki. Brez dvoma zelo značilno, toda nikakor ne nerazumljivo, ker to le potrjuje dejstvo, da je Krščanska demokrati stranka privesek in miljenec ÖVP-ja. Povzdigovanje Krščanske demokrati stranke iz vrst bivšega nacista in našim izseljencem dobro znanega „prijatelja“ mora marsikateremu, ki morda še ni izpregledal in naseda lepo donečim frazom o narodnosti in skrbi za vero apostolov KDS, da bo, kdor bo volil to stranko, volil dejansko ÖVP.

Belšak pri Pliberku

Prva izmed tečajnic gospodinjsko-kuharskega tečaja pri Jurju v Šmarjeti se je predzadnji ponedeljek poročila, namreč Berta Kaiserjeva, p. d. Ditmarjeva na Belšaku. Za moža si je izbrala delavca Franca Maurela, s katerim si bosta skupno eden drugemu pomagala na življenjski poti. Ženitovanjsko slavlje je bilo v ožjem družinskem krogu na nevestinem domu pri Ditmarju. Čestitamo in mnogo sreče!

Celovec

Znani pisatelj profesor Josef Friedrich Perkonig se je v noči na 13. januarja z avtomobilom ponesrečil, Osební avto, ki se ga je poslužil na poledeneli graški cesti v Grazu-Andritzu je zaneslo in je z vso silo treščil v zid nekega poslopja, pri čemur se je desna stran vozila razbila. Profesor Perkonig je na srečo utrpel le močan živčni prestrah in si je kmalu spet opomogel. Poškodovani avto so morali z drugim motornim vozilom odpeljati.

Sijajno uspela smučarska prireditev v Bilčovsu

Ponosni smo, ko danes lahko ugotavljamo, da je naša nedeljska smučarska prireditev nad vse sijajno uspela, kar pa ob takšni navdušenosti naše mladine za zimski šport nikakor ni bilo nepričakovano. Za kar se naša mladina založi, mora uspeti in ta uspeh nam je neprecenljiva pobuda za nadaljnji napredek na področju našega športa.

Komaj je v začetku decembra pobelil prvi sneg naše griče in hribe, smo v naših vrstah že razpravljali o načrtu, da bomo priredili v Bilčovsu smučarsko prireditev. Nismo si še bili popolnoma na jasnem, kako bi načrt izvedli. In ko je padlo več snega, je nastalo med mladino vedno večje zanimanje za prireditev in pričeli smo s pripravami. Tik pred božičem smo ustanovili smučarsko sekcijo in izvolili odbor, ki je takoj prešel k pripravam za ureditve nameravane prireditve. Pod vodstvom predsednika sekcije, skakača Francija Safrana, podpredsednika Mihija Andrejaša ter tajnika Alberta Lesjaka smo porazdelili delo v dve smeri in sicer v sektor za skakače in sektor za smuk. Za sektor skakačev je odgovarjal Mihi Krušič, za smuk pa naš najboljši smučar v alpskih disciplinah, Hanzi Wanšov.

Mihiju Krušiču velja največja zasluga pri izgradnji naše 30-metrске skakalnice, Hanzi Wanšov pa je uredil progo za tek. V najkrajšem času smo imeli vse urejeno in lahko smo vabili na tekme v skokih na 30-metrski skakalnici in tekme v smučarskem teku.

Vsi smučarji in skakalci v Bilčovsu so pokazali pri pripravah izredno požrtvovalnost in disciplino, kar dokazuje ljubezen in predanost do stvari. Zelo razveseljivo in hvalevredno pa je tudi dejstvo, da so naši ljudje pokazali popolno razumevanje za stremenje mladine in so naš načrt krepko podprli in so prispevali lepo vsoto denarnih sredstev in to do malega vsi občani. Skoraj nobeden ni hotel izostati, predvsem pa so se zavzeli za našo prireditev predstavniki občin Bilčovs in Zgornja Vesca do našega vrliga občinskega tajnika in jo podprli. Z lepimi prispevki sta podprla našo stvar tudi domača Hranilnica in posojilnica in Slovensko prosvetno društvo „Bilka“. Vse to dokazuje, da šport ni več samo zadeva mestnega prebivalstva temveč si osvaja široke plasti tudi na podeželju. Ne smemo pozabiti tudi našega Loricja Kropivnika, ki je napravil zvočnike in doprinesel bistveno k temu, da so mogli biti udeleženci obveščeni o poteku tekem.

Vsem, ki so kakor koli k uspehu prireditve pri-

pomogli, naj bo na tem mestu izrečena najpriskrnejša zahvala. Predvsem pa gre vsa čast našim tekmovalcem v smuku in skokih, ki so se kljub za naše razmere ostre konkurence plasirali v prav dobre položaje, kot je razvidno iz rezultatov. Na tekmovalce smo povabili tudi Smučarsko društvo „Krim“ iz Ljubljane, ki se je povabilu radevolje odzvalo in je tako zadobila naša prireditev mednarodni značaj.

Prepričani smo, da bomo na podlagi letošnjih dobrih izkušenj prihodnje leto spet organizirali takšno prireditev, ki bo še veliko boljša, bolj zanimiva in še bolj uspešna. To pa nam bo uspelo le tedaj, če bomo ostali enotni, ne glede na prepričanje in gledanje tega ali onega in bomo ostali res samo gojitelji in ljubitelji zimskega športa. To naj bo vsem tistim, ki iz svoje ozkosrčnosti namenoma pri tej prireditvi niso hoteli sodelovati in ki skušajo omaloževati naš uspeh, češ, da je samo vaba za politične namene, naj bo to jasno povedano. Športniki hočemo ostati športniki, ne pa plen cincarjev in nestrpnih.

V zelo idealnih smučarskih prilikah, krasnem vremenu in ugodnih snežnih razmerah, so dosegli v smuku naslednje rezultate:

Clani: 1. Selan Franc, Skofiče 2:51,1; 2. Samar Ferdo, Ljubljana 2:57,6; 3. Gostinčar Oto, Ljubljana 3:10,1; 4. Hanzi Ineko, Št. Janž 3:13,5; 5. Wanšov Hanzi, Bilčovs 3:21,6; 6. Uršič Erich, Št. Ilj 3:27; 7. Lesjak Albi, Bilčovs 3:28; 8. Krušič Mihi, Bilčovs 3:33,8; 9. Safran Franc, Bilčovs 3:44,3. **Mladinci:** 1. Kvančnik Albi, Bilčovs 3:02,5; 2. Reichman Josef, Št. Ilj 3:08,8; 3. Stingl Franc, ATUS Bistrica 3:10,8; 4. Weis Hanzi, Št. Janž 3:11,6; 5. Ogris Karl, Bilčovs 3:12,4; 6. Krušič Hanzi, Bilčovs 3:15,3; 7. Andrejčič Franc, ATUS Bistrica 3:19,8.

V skokih so dosegli naslednje rezultate: **Clani:** 1. Paškulin Roman, Ljubljana 30. 31,5, 213,5; 2. Podlogar Janez, Ljubljana 32, 32,5, 206,1; 3. Bačar Boris, Ljubljana 27,5, 29,5, 197,8; 4. Albert Lesjak, Bilčovs 25,5, 26,5, 187,7; 5. Safran Franc, Bilčovs 27,5, 25,5, 172,9; 6. Mack Filip, ATUS Bistrica 23,5, 24,5, 161,9; 7. Krušič Mihi, Bilčovs 21, 20,5, 154,7. **Mladinci:** 1. Hanzi Gabrijel, Št. Janž 22, 24, 189,2; 2. Hanzi Gasser, Bilčovs 20,5, 23, 182,6; 3. Hanzi Weis, Št. Janž 20, 21, 174,3; 4. Franc Andrejčič, ATUS Bistrica 20, 22,5, 168,2; 5. Šavnik Pavl, Bilčovs 22,5, 20,5, 165,4.

Pri smučarski prireditvi je sodelovalo 31 tekmovalcev v smuku, med temi 20 članov in 11 mladincev, v skokih pa 18 tekmovalcev.

Skupina domačih in ljubljanskih smučarjev po zaključenem tekmovanju v Bilčovsu

Globasnica

(Zaključek šiviljskega tečaja)

Minulo nedeljo so nas tečajnice šiviljskega tečaja Slovenske kmečke zveze presenetile z obširno zaključno razstavo. Gostilniška soba Šoštarjeve gostilne je kljub svoji obsežnosti bila skoraj premala za razstavitve vseh izdelkov marljivih tečajnic in njihove voditeljice Zafra-nove Lizike Kert. Poleg celih kupov novih srajc, predpasnikov, otroških oblek in drugega perila in poleg popravljenih oblek, kar kmečka družina čez leto — ko ni časa za šivanje — raztrga, je voditeljica skrojila, tečajnice pa sešivale še 55 popolnih zimskih oblek, kar pomeni, da je vsaka tečajnica zgotovila povprečno 5 oblek. Ničesar drugega ne govori tako prepričljivo o potrebi šiviljskih tečajev po kmečkih vaseh in o pomenu pospeševanja teh po SKZ, kakor pa prav razstava, ki smo jo videli v Globasnici.

Tečajnice so obiskovalcem razstave postregle tudi še z dveurnim razvedrilom v Šoštarjevi dvorani, kjer so jim postregle z veselimi petjem in šaljivimi prizori. S tem so pokazale, da so poleg svoje strokovne marljivosti bile

Slovinci, združimo se proti nakanam Steinacherjeve politike in njenih emigrantskih prisklednikov

marljive tudi na kulturno-prosvetnem področju, kar je poleg gospodinjstva tudi hvaležna naloga vsake kmečke gospodinje.

Šiviljski tečaj v Globasnici je po zaslugi SKZ in voditeljice tečaja, tov. Lizike doprinesel k dvigu strokovne izobrazbe in sposobnosti kmečkih žena in deklet, s tem pa je bil tudi najlepša oblika pomoči našemu kmečkemu ljudstvu.

V ponedeljek pa se je v Globasnici pričela „potujoča kmetijska šola“, ki bo vsebovala živinorejska, sadjarska in gozdarska predavanja.

Sekira

Najemnik Windischgrätzovega posestva Lübke se je minuli petek, dne 16. t. m. težko ponesrečil. Ta dan popoldne je pripravljaval rezanico in sicer z motornim pogonom. Pri tem delu so ga valjčki rezalnega stroja zgrabili za rokavico desne roke in za roko. Ker je bil sam na skednju, ni mogel ustaviti motorja in mu je zaradi tega roko popolnoma zmečkalo. Nekaj časa je preteklo, preden je njegova žena slišala njegov krik na pomoč. Ko je prihitela na skedenj, ga niti sama rešiti ni mogla in je morala hiteti po sosedu. Šele temu se je posrečilo, da je nesrečnega Lübkeja rešil iz obupnega položaja. Nato so Lübkeja prepeljali z rešilnim avtom v bolnico v Celovec, kjer pa so mu morali roko amputirati.

Težki primer pisane nesreče je kruto opozorilo, da pri takih delih ni nikoli dovolj previdnosti in kaj pomeni za gospodarja malega posestva, ki potrebuje obe zdravi roki, da je v stanu vzdrževati svoje gospodarstvo v redu.

AVGUST ŠENOVA

39

„Pravi čas ste prišli, gospod kolega,“ reče škof, „glejte, prav danes sem prejel pismo iz Požuna — berite! Prišlo je tako, kakor sem vedel. Velika razprava proti Tahiju se je razblinila v nič; čakajte še mesec dni, pa boste od začudenja kar zijali. Ne moremo susjedgrajskemu nasilnežu izpodmakniti tal pod nogami, da bi ga kralj ne podpiral, ampak ga moramo ukrotiti le po ovinku.“

Frankopan prebere pismo, stisne ustnice in vrže pismo na mizo rekoč:

„Prav ste rekli, prevzvišeni, da smo vojaki v državnih zadevah otroci, ker mislimo, da večna pravica nikoli ne zadremlje.“

XXII.

Na praznik svete Margarete popoldne — bil je lep dan v velikem srpanu — se pred vrati Susjedgrada ustavi velika popotna kočija. Gospodar, ki je goste gotovo pričakoval, jih je šel sprejeti, jih najpriskrnejše pozdravi ter spremi v dvorano. Gosta sta bila, sodeč po močnem kvišku zavihanih brkih in čudno zategnjeni latinščini, tuja. Prvi od njih, spitan možak s cvetočim obrazom in nosom, se je pi-

sal Jurij Hoszú, drugemu, ki je bil suh, majhen in žolt, ter je vedno pokašljeval, je bilo ime Andrej Majtényi. Že imeni povesta, da sta bila Madžara. Bila sta carinarja iz Nede-lišča, a kraljeva kómora jih je poslala kot zapupnika, da spor med kraljevimi ljudmi in Tahijem preiščeta in poravnata. Tako je povedal ljudem njun kočijaž, ki je bil Medjimurec. Madžarska gospoda si je malo ogledala grad in ko je drugo jutro prišel na grad Stefan Grdak, da se jima pokloni, se razume, da sta zapupnika s Tahijem že pred zoro odšla na lov na Stubico in so služabniki kraljevemu upravitelju rekli, da gospodov pred osmimi dnevi gotovo ne bo nazaj.

Desetega dne se razlega pred gradom močen lajež. Na dvorišče prihruni cela jata psov, za njimi na konju komisarja pa Tahí s sinom Gavrom, ki Bošnjaku na ves glas naroči, naj pride popoldne na grad Grdak in naj prinese račune in vse ključe.

Po obedu so sedeli na Susjedu za mizo gospod Hoszú, ki je zijal predse in si trebil zobe, Majtényi je zaril svoj zavihani nos v sveženj pisem, a gospod Tahí je veseliga obraza polnil komisarjema čaši.

„Torej velmožni,“ je počasi začel Majtényi s hreščecim glasom, „zakupni dogovor je podpisan in naše delo je končano. Sedaj je treba samo še poklicati Grdaka. Da obračunamo z njim.“

„Hvala vam, plemenita gospoda, za vašo dobro in pravičnost,“ reče Tahí, „zahvalim

zatem tudi presvetlega kralja. Majhen dar, ki sem ga vama poklonil, je samo del hvaležnosti, katero sem vam dolžan, a moja skrb bo, da se vama bom še obilneje oddolžil.“

Majtényi se zahvali in prikloni, Hoszú pa pripomni:

„Kakšne lepe lovske pse imate, velmožni; jaz se na to spoznam, ker sem lovec.“

„Izbral bom za vas par angleških psov, gospod Hoszú,“ odgovori Tahí, „jaz se za to ne zanimam toliko ko moj sin; v tem je mojster on.“

„Hvala, velmožni, vaš sin je fin gospodič.“ Ta hip stopi v sobo Grdak in se prikloni. Hoszú ga prezirljivo pomeri z očmi od glave do pete, a upravitelj zaridi.

„Vi ste Grdak?“ vpraša Majtényi.

„Sem, gospodje.“

„Ali ste prinesli ključe vseh poslopij?“

„Tu so,“ odgovori Grdak in položi sveženj ključev na mizo.

„A računi?“ dvigne Majtényi nos.

„Kako morem, gospodje, v nekaj dneh napraviti račune za tri leta? Mene ni nihče obvestil, za to reč pa je treba vsaj tri mesece časa. Upoštevajte še to, da je zdaj v gospodarstvu največ dela.“

„Eh, predragi,“ nadaljuje Madžar in vrti roke, „mi ne moremo čakati tri mesece. Poslušajte kako smo dognali in sklenili. Pregledali smo posestva Susjed in Stubico.“

„Kdaj, gospodje?“ vpraša Grdak, ki se opogumu.

„In Stubico,“ nadaljuje Majtényi, ne da bi se dal oplašiti po ironičnem vprašanju upravitelja, „in ugotovili, da slabo pazite na korist kraljeve kómore.“

„Da slabo gospodarite,“ pritakne Hoszú.

„Jaz?“ prebledi Grdak.

„Da, pogoščate prijatelje, polnite svoj žep in da vaši računi niso v redu,“ izbruhne Hoszú.

„Gospoda,“ ježno vzklikne Grdak, „bodite pravični, poslušajte me...“

„In zato smo sklenili,“ povzame spet besedo Majtényi, ne oziraje se na upraviteljeve besede, „da v imenu kómore predamo komorsko polovico teh posestev v zakup velemožnemu gospodu Tahiju za letnih 2400 ogrskih forintov ter mu zdajle tu svečano izročamo ključe.“

„Gospodu Tahiju?“ se prepade Grdak in pogleda Ferka, ki je sedel nepremično in upiral svoje žarke mačje oči v kraljevega oskrbnika, „gospodu Tahiju, ali veste, kaj počenjate? Ali je kómora pozabila na moja pisma in predlansko preiskavo? Ali ji ni mar ubogega ljudstva?“

„Presvitli kralj je vse preiskal,“ odgovori Hoszú, „in ve sumničenja razlikovati od ukazov.“

„Morete iti, kamor vas je volja!“ suhoparno reče Majtényi.

„Kaj pa moja plača, moja krvavo zaslužena plača?“ vpraša z drhtečim glasom Grdak in

Ljudske visoke šole na Danskem

Poleg vsakovrstnih šol, ki so na Danskem razvite, so tam svetovno znana posebnost tako imenovane ljudske visoke šole. Prva ljudska visoka šola je bila ustanovljena leta 1844 v Redingu in od takrat so se začele take šole precej hitro razvijati po vsej Danski, od tam pa po vsem svetu.

Ustanovitelj in duhovni vodja danske ljudske visoke šole je danski pesnik in politik Grundtvig. Le-ta je videl v živi besedi, v predavanju in razgovoru osnovno za razvoj duševnih sil preostalih ljudskih množic. Po njegovem dolgotrajnem delu in ob požrtvovalni pomoči najprej redkih sodelavcev se je tam vzgojnimi in izobraževalnimi pionirjem posrečilo doseči, da je ideja visokih šol na Danskem zmagala in so tako šole zdaj važen činitelj v vsem javnem življenju.

Ljudska visoka šola se razvija po humanističnih načelih v splošno izobraževalno smer za vse, ki se hočejo izobraziti zunaj univerze. Glavna področja izobrazbe vseh ljudskih visokih šol pa so zgodovina, domoznanstvo in danski jezik. Razen tega pa nudijo šole gojencem priložnost, da razširijo svoje obzorje na vseh področjih, ki jih njihove strokovne šole ne obravnavajo. Pomagajo jim pri samovzgoji in pri splošnih vzgojnih, političnih, literarnih in kulturnih vprašanjih. Šola se ukvarja s socialnimi, filozofskimi in psihološkimi problemi.

Ljudske visoke šole so internatsko urejene in so bile najprej namenjene samo kmečki mladini. Vstop v šolo je možen šele z osemnajstim letom in je ločen za fante ter dekleta. Ljudske visoke šole so na Danskem privatne. Vzdržujejo jih razna društva ali privatniki, dobivajo pa državno podporo, vendar država na njihovo delo ne vpliva. Vodja šole sam izbira sodelavce in učitelje, sam določajo delovni načrt ter oblike dela. Posebanje preklapanje ni obvezno, niti ni med tečajem nobenih izpitov. Šola traja 3—5 mesecev na leto. Navadno traja šola za fante od novembra do aprila, za dekleta pa od maja do avgusta.

Zdaj je na Danskem 55 ljudskih visokih šol, ki jih obiskuje letno kakih 4400 fantov in 3000 deklet. Danska ima tudi že posebne šole za tužce.

Delo na šolah je že znatno širše, kakor sta si ga zamislila njihova ustanovitelja Grundtvig in Kold. Predavanja se menjajo s krožki in seminarji. Posebno na „nadaljevalnih“ ljudskih visokih šolah pripisujejo zelo veliko važnost šolskim knjižnicam. Šola v Askovu ima n. pr. 50.000 knjig. Tako vzgajajo svoje gojence na samostojno študijsko delo. V internatih imajo gojenci v vzorno organiziranih prostorih dovolj priložnosti, da se navadijo sistematičnega dela.

Čeprav je bila prvotna zamisel ustanoviteljev, naj bi bile ljudske visoke šole namenjene samo kmečki mladini, je bila že leta 1910 ustanovljena tudi prva delavska visoka šola. Vendar je glavno torišče nadaljnega izobraževanja delavstva tudi zdaj na raznih vrstah strokovnih, večernih in nadaljevalnih šol.

V sto letih se je v ljudskih visokih šolah na Danskem izobraževalo zelo mnogo gojencev, ki so ali s privatnimi izpiti ali pa s svojo temeljito izobrazbo postali pozneje v življenju voditelji svojega ljudstva. Zato je ideja in moč ljudske visoke šole zelo globoko zasidrana v danskem ljudstvu. O njej je bilo napisanih že mnogo knjig. Dan za dnem obiskujejo te šole pedagogi in kulturni delavci z vsega sveta. Vsebinsko in obliko njihovega dela prenašajo ljudje daleč po svetu. Tako so se po danskem vzoru predvsem v zapadnih deželah razvile

mnoge visoke šole. V sami Danski pa je ljudska visoka šola pripomogla tudi k nadaljnjemu razvoju vsega ostalega šolstva. Med drugim uspešno delujejo še naslednje šole: 35 kmetijskih šol, za 14—18-letne, ki se ne morejo biti sprejeti na ljudsko visoko šolo, pa je organiziranih še posebej 65 nadaljevalnih šol. Z njimi pa je neposredno povezan tudi razvoj ljudskih knjižnic, ki jih je bilo leta 1946 skupno 1252 s 4,4 milijoni knjig s 675.000 izposojevalci in 14,3 milijoni izposojenih knjig; vštete pa niso otroške in knjižnice po bolnišnicah.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.20 Jutanja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Solska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sreda, 21. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Za ženo in dom — 16.00 Pevska ura — 19.15 Razne melodije — 20.15 Glasba — 21.00 Slušna igra.

Četrtek, 22. januar:

10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 in 11.25 Solska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Naši zbori pojejo — 16.00 Solistična ura — 18.30 Franc Leskovšek poje pesmi v priredbi Zorka Prelovca — 20.15 „Slager-tombola“ — 21.00 Kriminalna uganka.

Petek, 23. januar:

10.45 Za dom — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. „Ob 90. letnici Msgr. Ivana Trinka-Zamejskega“ — 16.00 Koncertna ura — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 „Zagrabi srečo!“ — 20.15 Stajerske življenjske slike.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sreda, 21. januar:

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.40 Igrajo Veseli godci — 15.50 Zdravstveni nasveti — 17.10 Od melodije do melodije — 18.30 Zunanje-politični feljton — 19.40 Igra trio Dorko Skoberne — 20.00 Radijska igra — Melville: Beli kit.

Četrtek, 22. januar:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 13.15 Igra Vaški kvintet, poje Franc Koren — 15.10 Narodne pesmi pojo ansambli in solisti — 15.30 Naš roman — 16.00 Oddaja za žene — 18.00 Poje mladinski zbor nižje gimnazije v Litiji — 18.20 Novosti iz literature — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Jubilejni koncert zbornice Glasbene Matice.

Petek, 23. januar:

14.00 Veseli narodni napevi — 15.10 Melodije in ritmi — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Radijska univerza — 18.45 Narodne pesmi poje Branka Košak-Strgarjeva, s harmoniko spremlja Avgust Stanko — 20.00 Egon Tomc: Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Sprehod po starem Dunaju (glasbena oddaja s komentarjem) — 21.00 „Svet v satiri in humorju“.

Zanimivosti

UMETNO IZDELANO SUROVO MASLO

Margarina je umetno izdelano surovo maslo. Navadno ga izdelujejo na ta način, da iz določenih rastlin pri predelavi odvzamejo maščobo. Ta vrsta margarine je dobila tudi posebno ime: oleomargarina. Poznamo pa tudi drugo vrsto margarine. Izdelujejo jo iz maščob kita, morskih psov, delfina itd. Ker pa imajo te maščobe neprijeten duh, jih je treba poprej očistiti (teh. izraz dehidrirati), da izgubijo neprijeten duh. Tem maščobam dodajo potem približno enako količino sesirjenega mleka.

KAJ JE INVESTICIJA IN SUBVENCIJA

Investicija (lat.) pomeni vlaganje denarnih sredstev v razne obratne naprave v gospodarstvu sploh. Investirati se pravi vložiti denar na ali celo nekatera materialna sredstva v določeno podjetje. Investicijski krediti se odobravajo gospodarskim podjetjem in zadrugam za

vzdrževanje naprav, za novogradnje, za nakup delovnih strojev, živine itd.

Subvencija (lat.) je podpora, dobljena iz javnih sredstev, navadno kot podpora raznim združenjem in zadrugam zaradi olajšanja finančnega položaja. Imamo dvoje vrst subvencij: take, ki jih smatramo kot darilo in jih ni treba vračati in take, ki jih je treba nekaj pozneje vrniti.

PLEMENITA IGRA ŠAH

Šah spada med najstarejše igre. Prvi bolj točen opis poteka te igre izvira od perzijskega pesnika Firdausija (okrog leta 1000). Od Perzijcev so šah zanesli Arabci že v devetem stoletju najprej na Sicilijo in potem v Španijo. Odtod se je igra razširila najprej po Evropi in pozneje po vsem svetu. — Prvi človek, ki je dobil naslov svetovnega mojstra, je bil Andersen (1851), sledili so mu znameniti mojstri kot Lasker (1894), Capablanca (1921), Aljehin (1927 in 1937) in drugi.

se prime za glavo. „Od leta 1566 se tu znojim, pa nisem še prejel prebite pare.“

„Ako morate kaj dobiti,“ reče Hoszu, „boste dobili o svojem času, ko se bodo pregledali računi, ker Bog ve...“

„Da, Bog ve, da sem poštenjak,“ dvigne Grdak glavo, „da nisem kralja goljufal niti za bobovo zrno. Vidim vso to mrežo, gospodje, to je kleveta gospoda Tahija, njegova peklenška kleveta. Odhajam; ne bom se z vami pravdal, ker vidim, da me nečete poslušati — odhajam, toda vaša krivda bo, če pod to krvavo streho plane požar in bo uničil kraljevino. Toda kralj bo vse to izvedel, ker vedite, da se hrvaški plemič ne boji madžarskega carinarja.“

Madžara sta se povsem zgubala v nič, toda Tahij skoči na noge in zavpije: „Ven, malopridnež! Capin! Tukaj sem gospodar jaz!“

„In te bo dosegla strela božje pravice, rabelj!“ odgovori Grdak in dvigne roko. Tahij se zgane. Razžaljen in raztogoten zapusti bivši oskrbnik grad, a ko je prišel do velikih vrat se zakrohota za njim gospodič Gavro:

„Ha! Ha! Ha! Lahko noč, prijatelj! Ali sedaj veš, kaj je baron?“

Grdak odjezdi v Brdovec. Pred župniščem vpraša za gospodarja, Povedo mu, da je pri Gregoriču. Oddirja tja. Na dvorišču pred hišo sedijo Ilija Gregorič, vaški sodnik Ivan Horvat in župnik.

„Živel!“ ga pozdravi stari Babič, „kakšna sreča vas je prinesla v Brdovec, gospod Grdak?“

„Nesreča, oče!“ odgovori s solznimi očmi Grdak. „Berač sem brez strehe, brez vsega.“

„Kaj se je zgodilo, zaboga?“ se preplaši duhovnik.

„Kaj?“ se Grdak bridko nasmeje, „madžarski carinarji so me spodili ko psa za mojo zvesto službo in so izročili vse imetje susjedske-mu rablju.“

Vsa trojica je prebledela ko zid.

„Vse imetje Tahiju?“ skoči Ilija na noge.

„To se imenuje pravica!“

„Bog se nas usmili!“ vzdihne župnik in sklene roke.

„Srce mi pove,“ pravi Ilija z drhtečim glasom, „da bo tekla kri. Bogami, tekla bo.“

Horvat pa zgrabi svojo sodno palico, jo preloži na kolenu in vrže daleč stran od sebe:

„Hudič naj te nosi!“ zaškriplje z zobmi, „kadar vragi sodijo, je krščenega človeka sram nositi ime sodnika.“

„Kaj pa boste zdaj vi počeli, prijatelj moj?“ vpraša Babič Grdaka.

„Ne vem. Nič, saj nič nimam. Tisto majhno posestvo na Ogrskem, ki sem ga podedoval po materi, mi je ugrabil Bator. Moj brat ima kup otrok in košček zemlje, pa se bom zatekel k njemu, dokler ne najdem službe.“

Zdajci se vtakne v razgovor Gregorič:

„Ne zamerite, plemeniti gospod, če vam nekaj predlagam. Vi ste plemič, a jaz tlačan, pa vendarle človek. Vi ste velik poštenjak in dober ko kruh. Ves okraj moli Boga, da vam da srečo, a glej, zopet se je zgodila nesreča.“

Pa naj. Naše srce ve, koliko dobrega ste za nas storili; globoko smo si to zapisali v srce, sam zlodej nam tega iz naše duše izbrisal ne bo. Koliko hudega ste od naših ubogih glav odvrnili, vse vsak otrok, in tudi to našo siromašno streho bi bili ti hudiči raznesli, ako bi ne bilo vas. Ti meni, jaz tebi, pa blagoslovi Bog, je naš stari pregovor. V ribniškem okraju imam nekaj zemlje in bajtico. Tam se zaklonite — tu niste varni, Tahij je zver. Tam gospodarite, kakor znate, dokler vas večja sreča ne doleti. Oprostite mi gospod, ali od srca je. Tu pa,“ nadaljuje kmet, „tu se bo zgodilo marsikaj.“

Grdak prime veliko kmetovo roko, ki mu jo ta proži, in spregovori ginjen do dna srca:

„Sprejem, dragi prijatelj, da te ne razžalim. Poštena duša si, to vsi vemo. Plemič bo kmetoval kmetu, dokler mu kralj ne vrne njegove pravice!“

Molče je opazoval ta prizor župnik s sklonjeno glavo. Zdaj dvigne glavo, dvigne oči k nebu in reče:

„Povzdignite, ubogi moji prijatelji, srce kvišku. Težka so pota življenja, težke so preizkušnje, s katerimi nas preizkuša življenje. Gorje pa tistemu, ki je izbrisal iz svojega srca najlepše besede Kristusove: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“. Gorje njemu, ker bo prišla sodba tudi zanj. Da, sodba bo prišla, strašna sodba, ker je roka človeške pravice klonila, ker je zlo preplavilo svet. Vam pa, gospod Grdak, plačaj pravični Bog vse,

URADNE OBJAVE

Tečaj za gozdne posestnike

Deželna gozdna inšpekcija v Celovcu javlja, da bo согласно s Kmetijsko zbornico za Koroško v okviru ukrepov za pospeševanje gozdarstva v kmetijski gozdarski šoli v Töscheldorfu med časom od 9. do 14. februarja t. l. tečaj za gozdne posestnike. Za tečaj pridejo v poštev posestniki gozdov in kmečki sinovi. Za prenočišče in prehrano bo poskrbljeno v šoli. Vsak udeleženec mora poleg pristojbine za tečaj plačati tudi po 7 šilingov dnevno za oskrbo. Prijave za tečaj se morajo poslati naravnost na kmetijsko gozdarsko šolo v Töscheldorfu, pošta Althofen, dva tedna pred pričetkom tečaja.

Smučarska skakalnica v Bilčovsu

(glej članek na 3. strani)

Morda še ne veste...

...da so na svetu še vedno ljudstva, ki živijo tako, kakor so živeli naši predniki v kamni dobi. Stari prebivalci Avstralije si še danes pripravljajo ogenj tako, da tro med seboj dva kosa suhega lesa.

...da so prvo tovarno železniških lokomotiv zgradili v mestu New Casten v Angliji leta 1823.

...da čuvalo prvo železniško lokomotivo, ki je bila v prometu v Angliji, v londonskem muzeju kot veliko redkost.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec; Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

kar ste dobrega storili ljudem, da oblažite njihovo nesrečno suženjstvo.“

XXIII.

„Veseli me, gospa mati,“ reče Anka Konjska Uršuli Heningovi, „da ste z Zofijo prišli za nekaj časa v Zagreb. Saj poznate Martino sanjarsko naravo, ki bi nam utegnula Zofijo popolnoma pokvariti. Dekle se je itak povsem spremenilo. Slabe volje je, molči in je strašno občutljiva, ker še vedno čaka svojega Miliča ki se ne bo nikoli vrnil.“

„Misliš, da se res ne bo?“ hitro vpraša Uršula.

„Ne bo se. Poslušajte, mati. Jaz sem o naši zadevi veliko govorila z Alapičem. Povedal mi je, kako Tahij že več mesecev okleva in se ne-če odločiti in koliko ima z njim truda, da bi ga pregovoril, jaz pa sem mu tožila, v kakšni zadregi smo mi, kako nismo mogli o tej stvari še ničesar ziniti in kako ste s prisego vezani na Miliča ter da je vsekakor treba izvedeti, kje je ta mladenič in če je sploh še živ. Alapič je nekaj časa razmišljal, naposled pa mi obljubi, da bo poizvedoval. Poznam, pravi, človeka, ki je z vsemi mažami namazan, nekoga z akotnega pisarja, ki se izdaja za advokata; piše se Drmačič in ga je Tahij spodil iz službe. Ta človek se niti hudiča ne boji. Poslal ga bom poizvedoval za Miličem, za katerega tudi gospod Ambroz sprašuje, kogarkoli sreča. — In Alapič je res tega človeka poslal na pot.“

(Dalje)